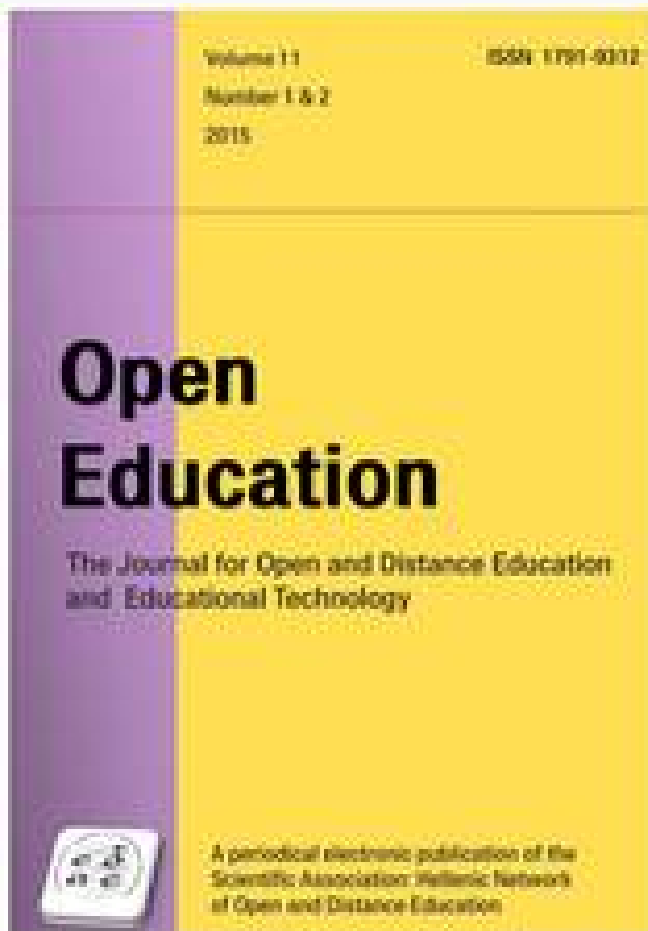


## Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία

Τόμ. 11, Αρ. 1 (2015)



### Τα εκπαιδευτικά περιοδικά στην Ελλάδα

*Μαρία Νιάρη, Αντώνης Λιοναράκης, Ευαγγελία Μανούσου, Σοφία Παπαδημητρίου*

doi: [10.12681/jode.9844](https://doi.org/10.12681/jode.9844)

Βιβλιογραφική αναφορά:

**«Τα εκπαιδευτικά περιοδικά στην Ελλάδα»  
Πρακτικά της συζήτησης που πραγματοποιήθηκε για τα εκπαιδευτικά περιοδικά  
στην Ελλάδα στο πλαίσιο του 8ου συνεδρίου για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως  
εκπαίδευση 7 και 8 Νοεμβρίου 2015**

**Μαρία Νιάρη  
Αντώνης Λιοναράκης  
Ευαγγελία Μανούσου  
Σοφία Παπαδημητρίου**



Στο πλαίσιο του 8ου Διεθνούς Συνεδρίου για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με θέμα «Καινοτομία & Έρευνα στην Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση & στις Τεχνολογίες Πληροφορίας & Επικοινωνίας», που συνδιοργάνωσαν το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ), το Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΕΔΑΕ), η Ελληνογερμανική Αγωγή και το Εργαστήριο Εκπαιδευτικού Υλικού & Εκπαιδευτικής Μεθοδολογίας του ΕΑΠ, πραγματοποιήθηκε στις 8 Νοεμβρίου 2015 στην Αθήνα, πάνελ με θέμα «**Τα εκπαιδευτικά περιοδικά στην Ελλάδα**».

Στο πάνελ συμμετείχαν εκπρόσωποι από 7 περιοδικά, 6 ηλεκτρονικά και 1 έντυπο. Πιο συγκεκριμένα, έλαβαν μέρος οι: Αντώνης Λιοναράκης, Μαρία Νιάρη, Γκέλη Μανούσου, Σοφία Παπαδημητρίου – περιοδικό *Open Education*, Άννα Αποστολίδου - ΕΑΠ, Χριστίνα Κάλφογλου –περιοδικό *Research Papers in Language Teaching and Learning*, Μιχαήλ Καλογιαννάκης – περιοδικό *Προσχολική και Σχολική Εκπαίδευση*, Σπύρος Κιουλάνης – περιοδικό *Εκπ@ιδευτικός Κύκλος*, Αναστασία Παπαϊωάννου – περιοδικό *Παράθυρο στην εκπαίδευση του παιδιού*, Αλιβίζος Σοφός – περιοδικό *Παιδαγωγικά Ρεύματα στο Αιγαίο & Κώστας Καραδημητρίου – περιοδικό Έρευνα στην Εκπαίδευση* (γραφτή τοποθέτηση επί των αξόνων λόγω αδυναμίας φυσικής παρουσίας).

### **Σκοπός**

Σκοπός του πάνελ, που διοργανώθηκε για πρώτη φορά στην Ελλάδα, ήταν η γνωριμία με τα εκπαιδευτικά περιοδικά που εκδίδονται στην Ελλάδα και η διερεύνηση της δυνατότητας ενίσχυσης της δυναμικής τους προς την κατεύθυνση της ανοικτής μάθησης.

### **Οι άξονες της συζήτησης και οι προβληματισμοί ήταν οι ακόλουθοι:**

- Διασφάλιση εγκυρότητας και αξιοπιστίας των δημοσιεύσεων των περιοδικών
- Προώθηση της εξωστρέφειας των περιοδικών
- Προβλήματα και πιθανές λύσεις στην έκδοση των περιοδικών

- Καλές πρακτικές: τεχνικές, μεθοδολογία, διαδικασίες, κίνητρα, δημοσίευση, διανομή
- Συμβολή σε μια κοινότητα έρευνας & θεωρητικών αναζητήσεων, αξιοποίηση συνεργατικών μεθόδων

Από τη συζήτηση μεταξύ των συμμετεχόντων αλλά και του κοινού προέκυψαν τα παρακάτω:

#### Διασφάλιση εγκυρότητας και αξιοπιστίας των δημοσιεύσεων των περιοδικών

- Η πλειονότητα των περιοδικών χρησιμοποιεί το τυφλό σύστημα αξιολόγησης των άρθρων που υποβάλλονται στο περιοδικό από δύο αξιολογητές, συνήθως Πανεπιστημιακούς Καθηγητές και ερευνητές σε συναφή με τη θεματολογία πεδία. Τα άρθρα υποβάλλονται ανώνυμα και οι συγγραφείς δεσμεύονται για τη γνησιότητα του κειμένου και για θέματα δεοντολογίας της έρευνας, πρωτοτυπίας κλπ.
- Ένα βασικό ζήτημα που τέθηκε είναι ο έλεγχος της λογοκλοπής. Τα συστήματα λογοκλοπής που διαθέτουν κάποια πανεπιστήμια είναι πολύ ακριβά, με αποτέλεσμα να υπάρχει κενό και ερωτηματικά στη διασφάλιση της εγκυρότητας, αξιοπιστίας αλλά και ποιότητας των άρθρων.
- Επίσης, η εγκυρότητα και αξιοπιστία ορισμένων περιοδικών διασφαλίζεται και από την προοπτική ένταξης στις βάσεις δεδομένων.

#### Προώθηση της εξωστρέφειας των περιοδικών

Κάποιες από τις πρακτικές που χρησιμοποιούν τα περιοδικά είναι οι ακόλουθες:

- Η ευρετηρίαση σε διεθνείς ακαδημαϊκές βάσεις δεδομένων, όπως *MLA*, *DOAJ*, *SPARCEurope*, *EBSCO*, *GoogleScholar*.
- Η ενεργοποίηση των μελών της ομάδας του περιοδικού.
- Η δημιουργία ενημερωτικών φυλλαδίων για προώθηση και ενημέρωση σχετικά με τα περιοδικά σε συνέδρια.
- Η ανοικτή πρόσβαση στο περιεχόμενό τους.
- Οι βιβλιοπαρουσιάσεις και βιβλιοκριτικές (από ειδικούς αξιολογητές που προτείνει το περιοδικό ή και από το ίδιο το αναγνωστικό κοινό).
- Η δυνατότητα αλληλεπίδρασης με το κοινό μέσα από τις ηλεκτρονικές τους σελίδες (δυνατότητα σχολίων, ψηφοφορίας κ.α).
- Η έκδοση «ειδικών τευχών» με στοχευμένη θεματολογία.
- Η πρόσκληση υποβολής άρθρων σε διεθνές κοινό η εύρεση των οποίων μπορεί να γίνει από λίστες παραληπτών που το ενδιαφέρον τους προκύπτει από άλλες τους δραστηριότητες (πχ επιστημονικά συνέδρια, λίστες μελών ΔΕΠ από Παν/μια κ.α.).
- Η υποστήριξη από τον ομότιτλο σύλλογο (εκπ@ιδευτικός κύκλος) ο οποίος με παράλληλες δράσεις προωθεί την εξωστρέφεια του περιοδικού, η δυνατότητα ζωντανής διαδικτυακής μετάδοσης (livestreaming) των διαδικασιών του συνεδρίου προσφέρει τη δυνατότητα περεταίρω ανάπτυξης του επιστημονικού διαλόγου, το εκπαιδευτικό ραδιόφωνο *kyklosradio* (*kyklosradio.gr*) του εκπ@ιδευτικού κύκλου, μέσω του οποίου αναπτύσσονται πρωτοβουλίες προώθησης του περιοδικού με συνεντεύξεις, ζωντανές μεταδόσεις και άλλες διαδικασίες (Εκπ@ιδευτικός κύκλος)

#### Προβλήματα και πιθανές λύσεις στην έκδοση των περιοδικών

- Ο έλεγχος της λογοκλοπής. Τα συστήματα λογοκλοπής που διαθέτουν κάποια πανεπιστήμια είναι πολύ ακριβά, με αποτέλεσμα να υπάρχει κενό και ερωτηματικά στη διασφάλιση της εγκυρότητας, αξιοπιστίας αλλά και ποιότητας των άρθρων.
- Η διαχείριση του ιστότοπου και η μηχανοργάνωση αποτελεί ένα κοινό πρόβλημα όλων καθώς υπάρχουν περιορισμένοι ανθρώπινοι και οικονομικοί πόροι.

- Επισημάνθηκε το στοιχείο της εθελοντικής βάσης στην απασχόληση των κριτών σε συνάρτηση με τον μεγάλο αριθμό των προς δημοσίευση άρθρων.
- Συχνά, η ροή των άρθρων είναι απρόβλεπτη που το τεύχος γίνεται μονοδιάστατο και όχι πολυδιάστατο και διαθεματικό.
- Συχνά οι κριτές δεν ανταποκρίνονται στις σχετικές προθεσμίες, λόγω φόρτου εργασίας, με αποτέλεσμα να καθυστερούν κάποιες διαδικασίες, ή οι κρίσεις να είναι βιαστικές και χωρίς αναλυτική τεκμηρίωση και άλλοτε πολύ αυστηρές ή πολύ ελαστικές κρίσεις.
- Επιπλέον, τέθηκε η ανάγκη ενός επιστημονικού διαλόγου συστηματικού και διαρκούς.
- Ανάγκη για εξωστρέφεια, διάχυση της ενημέρωσης.
- Η περιοδικότητα της έκδοσης
- Η γλώσσα έκδοσης του περιοδικού (η κυριαρχία της αγγλικής ως ηγεμονικής και επικρατούσας γλώσσας, οι περιορισμοί των ελληνόγλωσσων άρθρων)

Καλές πρακτικές: τεχνικές, μεθοδολογία, διαδικασίες, κίνητρα, δημοσίευση, διανομή

- Το περιοδικό «Προσχολική & Σχολική Εκπαίδευση» χρησιμοποιεί το λογισμικό OpenJournalsSystems για τη διαχείριση των κειμένων που υποβάλλονται προς κρίση καθώς και για ολόκληρη την ηλεκτρονική έκδοσή του. Το OJS αποτελεί μια διεθνή αξιόπιστη λύση ανοικτού κώδικα για τη διαχείριση και έκδοση ηλεκτρονικών περιοδικών και έχει σχεδιαστεί για να μειωθεί ο χρόνος και οι ενέργειες που απαιτούνται για την υλοποίηση του συνόλου των διαδικασιών έκδοσης ενός περιοδικού. Παράλληλα, βελτιώνει την ικανότητα τήρησης των διαφόρων αρχείων και επικοινωνίας ολόκληρης της εκδοτικής διαδικασίας.
- Το περιοδικό «Προσχολική & Σχολική Εκπαίδευση» έχοντας απλοποιήσει τη διαδικασία υποβολής ενός κειμένου και υιοθετώντας την πρόωρη ανάρτηση (earlyviewissue) για τα κείμενα που έχουν γίνει αποδεκτά για δημοσίευση μειώνει το χρόνο αναμονής από την υποβολή μέχρι και την τελική δημοσίευση ενός άρθρου.
- Το περιοδικό ResearchPapersinLanguageTeachingandLearning προτείνει την εναλλαγή τευχών με ποικίλο ακαδημαϊκό περιεχόμενο και αφιερωματικών (specialissues) με πρόσκληση, πρακτική που προσδίδει κύρος στο περιοδικό και αποκεντρώνει την εκδοτική διαδικασία, ενώ προωθεί επίσης τη διαπανεπιστημιακή συνεργασία.
- Το περιοδικό ResearchPapersinLanguageTeachingandLearning προτείνει τη συνεργατική συγγραφή άρθρων από φοιτητές και διδάσκοντες του προγράμματος ή η συνύπαρξή τους στο ίδιο τεύχος στο πλαίσιο της προώθησης του ακαδημαϊκού διαλόγου πέρα από τους περιορισμούς της ακαδημαϊκής ιεραρχίας και την αναδιοργάνωση των κοινοτήτων ακαδημαϊκής πρακτικής (communitiesofacademicpractice), και επομένως, αποτελεί μία ενδιαφέρουσα μορφή δημόσιας σφαίρας, η οποία εμπεριέχει τη δυνατότητα αναδιαμόρφωσης του ακαδημαϊκού λόγου.

Συμβολή σε μια κοινότητα έρευνας & θεωρητικών αναζητήσεων, αξιοποίηση συνεργατικών μεθόδων

Η συζήτηση που διαμείφθηκε μεταξύ των συμμετεχόντων και του κοινού είχε πολύ ενδιαφέρον και όλοι οι συμμετέχοντες δήλωσαν πρόθυμοι να συνεχίσουν το διάλογο και να συμβάλουν στη συγκρότηση μιας κοινότητας συνεργασίας και αναβάθμισης των ελληνικών εκπαιδευτικών περιοδικών, με στόχο την καλύτερη διάχυση της πληροφόρησης στους εκφραστές της εκπαιδευτικής πολιτικής, στην επιστημονική κοινότητα και στους εκπαιδευτικούς (εν ενεργεία και φοιτητές).